

Niet afdwalen, dat is de kunst

Ze begon op haar 30ste met studeren, maar toen ging het ook hard. Hoogleraar Patti Valkenburg weet alles van jongeren en beeldschermen. „Sociale media hebben veel positieve effecten.”

interview

door Marjolijn de Cocq

Haar werkplek is een riante kamer in het Maagdenhuis, Amsterdams academisch bolwerk, met uitzicht over Het Spui. Van daaruit bestiert Patti Valkenburg (56) het Onderzoekscentrum Jeugd en Media van de Universiteit van Amsterdam, het grootste in zijn soort wereldwijd. De historische werkplek heeft ze aan haar reputatie en status te danken. Valkenburg is als hoogleraar Media, Jeugd en Samenleving internationaal toonaangevend. Ze ontving in 2011 de hoogste Nederlandse wetenschapsprijs, de Spinozapremie. En dat voor iemand die pas op haar 30ste begon met studeren.

Onlangs verscheen van haar hand *Schermgangende jeugd*, een boek met de weerslag van al het wetenschappelijk onderzoek dat er op dit moment bestaat over jeugd en media. Handzaam samengevat en bol van inzichten voor ouders die worstelen met gamende, appende en buizende kinderen. Een hot topic dus. En, geeft Valkenburg lachend aan, de tools en games van nu zijn straks alweer achterhaald, zo razendsnel gaan de technologische ontwikkelingen. „Wie heeft er nou zo'n dynamisch werkveld als ik?” Gemiddeld zes uur per dag kijken de kinderen van nu naar een beeldscherm. Dat betreft meer tijd dan ze naar school gaan. Maar wat Valkenburg ouders niettemin wil meegeven, is hoop. „Zes uur, ja, dat is veel. Maar kinderen doen wat wij doen. En wij zitten vaak nog veel langer achter het scherm. Als ik naar mezelf kijk, kom ik zo op tien uur. Vroeger had je je sociale media op je desktop op het bureau, toen verhuisden die naar de laptop in je tas en nu met de smartphone naar je zak. Ze zitten je letterlijk dichterbij op het lijf.” Door al die blijejes en het constant bereikbaar zijn, raakt niet alleen de nachtrust maar ook de dagrust steeds

PATTI VALKENBURG

meer verstoord. Valkenburg constateert het ook bij zichzelf. Wil je op zaterdag rustig de krant lezen, zie je ineens dat iemand je heeft gretweet of dat een collega iets op Facebook heeft gezet. „We hebben veel meer verledingen en dus afleiding. Ik ben echt minder offline gaan lezen.” En er zal, net als met alcohol of agressie, altijd een klein percentage jongeren zijn bij wie het toegenomen beeldschermen tot problemen leidt. „Ik zeg vaak kinderen vaak met paardenbloemen, daar heb je er veel van en die doortaan een hoop. En daarnaast heb je een klein, kwetsbaar groepje orchideeën. Ouders weten vaak zelf het beste wat voor kind ze in huis hebben.” Als je 25 jaar onderzoek doet naar de invloed van media op kinderen, die je

“Mensen dachten dat mijn opa en oma wormen aten. Spaghetti was hier toen nog niet bekend

hoe complex het is. Kinderen reageren heel verschillend, soms zelfs tegengesteld. Maar in onderzoeksresultaten zie je alleen de gemiddelden terug. „Ik ben gematigd positief. Maar in de krantenkoppen moet altijd iets schreeuwends staan, heb ik gemerkt. Goed nieuws is geen nieuws.” Dus dan gaat het over cyberpesten, gamerverslaving en internetporno. „Je leest in de kranten altijd dat het de spijgaten uitloopt. Maar door gamen krijgen kinderen ook beter ruimtelijk inzicht, hun oog-handcoördinatie verbetert, hun probleemoplossend vermogen wordt aangesproken. En ook sociale media hebben, naast de downs, veel positieve effecten. Bij de meeste kinderen - ik zeg nadrukkelijk de meeste - leidt het tot grotere socia-

le verbondenheid.” Valkenburg werd geboren in Delft, als een van drie zusjes. Haar moeder is Italiaanse, ze is katholiek opgevoed. Haar vader overleed toen ze 4 was, anders had ze misschien meer broertjes of zussen gehad. „Ik ben opgevoerd met vier vrouwen, we hebben een enorm hechte band, delen echt lief en leed met elkaar. En dat doen we met onze achtergrond vrij extravert.” Opa was de allereerste Italiaan in Delft. Al voor de Tweede Wereldoorlog en dus ook ver voor de immigratiegolf van Zuid-Europenaars in de jaren zestig, kwam hij uit de bergen van Noord-Italië naar Nederland. Italiaan deden of in ijs of in terrazzo, haar grootvader in het laatste. „Mensen dachten dat mijn opa en oma wor-

men aten. Spaghetti was hier toen niet bekend, knoflook niet, paprika's niet. En we werden ook echt wel op een andere manier opgevoed. Er was zo nu en dan wijn, ook voor ons. Er was vrolijkheid, feest om een heen, het was minder benepen dan bij veel Nederlandse gezinnen in die tijd.” Stewardess wilde ze worden, zoals zoveel meisjes. Maar dat kon helemaal niet, ze werd te lang. „Ik kom niet uit een milieu waar het voor meisjes gewoon was om te gaan studeren. En er waren ook weinig aanwijzingen dat ik naar de universiteit zou moeten. Ik spijbelde veel, had allemaal projecten buiten school. Dan wilde ik alles weten van aquariumvissen, of alles van de honingbij. Ik heb ook een periode alleen maar willen briden.”

Patti Valkenburg: „Ik spijbelde veel, had allemaal projecten buiten school. Dan wilde ik alles weten van aquariumvissen, of alles van de honingbij.”
foto: Hollandse Hoogte

Ze werd verpleegkundige, daarna secretaresse en receptioniste, maar in geen van die banen was ze gelukkig. Daarom besloot ze alsnog een HBO-opleiding te volgen. Daarna draaide alles om. Ze was 30, had een lesbisch geschreven voorverpleegkundigen. „De uitgever zei: 'Patti, jij moet naar de universiteit.'” En dat deed ze, om in twee jaar cum laude af te studeren en in vier jaar cum laude te promoveren op de invloed van televisie op de fantasie van kinderen. „Ik kreeg prijzen en prestigieuze subsidies, die ene na de andere.” Destijds was er nog bijna geen onderzoek gedaan naar kinderen en media; er was aanvankelijk geen interesse voor op de universiteit. Maar zij was gefascineerd en vond altijd wel een paar studenten die 's avonds mee wilden doen aan haar onderzoeken. „Ik paste nergens bij, ging mijn eigen weg. En nog steeds, ik pas niet in één discipline, ik haal het overal vandaan. Dat is ook de reden voor mijn succes.” Plus haar enorme drive, ze laat zich ook niet van die eigen weg afleiden. „Er zijn heel veel verledingen. Uitnodigingen, internationale congressen. Ik ben ook een paar keer gevraagd voorzitter te worden van de internationale beroepsorganisatie. Een heel eervolle baan, maar ik moest me zeggen, ik wil dit doen.”

Op 1 mei 2011 kreeg ze een telefoontje van de voorzitter van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek, dat haar de Spinozapremie was toegekend. „Ik wist niet wat me overkwam, viel helemaal stil bij me. Het is goed nieuws, hoor.” De prijs betekende ook 2,5 miljoen euro, naar eigen inzicht in te zetten. Van de ene dag op de andere veranderde dat haar universitaire leven: academische vrijheid tot haar pensioens, de hoogste beloning in de academische wereld. Nu heeft ze de opperste luxe zelf te bepalen wat ze wil onderzoeken, wat ze belangrijk vindt. „Ik heb tot mijn zeste werk gedaan dat vaak goeddeels was, waar je op je kop kreeg, als je 5 minuten te laat was. Ik denk dat weinig mensen zo van hun werk genieten als ik.”